

“Z literaturą za pan brat”

Blżej książki, bliżej siebie. Biblioteka inspiruje i integruje.

B L I S K O

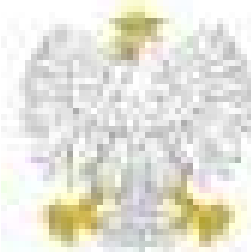
Biblioteka Inicjatywy Kooperacja

Lokalność Społeczność Oddolność

- kierunek interwencji 4.1
- Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0
- na lata 2023-2024

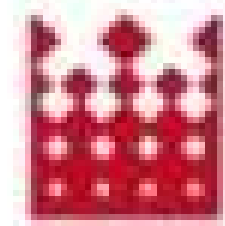

Narodowy
Program
Rozwoju
Czytelnictwa
2.0

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego w ramach
realizacji Narodowego Programu Rozwoju
Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025.

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

“Z literaturą za pan brat”

Niniejsza publikacja powstała w ramach zadania pn.

Blżej książki, bliżej siebie. Biblioteka inspiruje i integruje, które to zadanie realizujemy w ramach programu BLISKO.

Celem realizacji zadań w ramach Kierunku interwencji 4.1. BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność jest wzmocnienie roli bibliotek jako „trzeciego miejsca” jednoczącego społeczność lokalną działaniami kulturalnymi, przyczyniającego się do rozwoju aktywnego czytelnictwa i uczestnictwa w kulturze.

“Z literaturą za pan brat”

Przeprowadziliśmy wspólnie z partnerami działania warsztatowe, których celem było przypomnienie i odtworzenie tekstów tradycyjnych pieśni, wierszy, przyśpiewek, powiastek i innych form literackich wykonywanych w Haczowie i okolicach, przekazywanych głównie ustnie z pokolenia na pokolenie

“Z literaturą za pan brat”

PIEŚNI BIESIADNE

Tam nad Wisłą

Tam nad Wisłą w dolinie,
siedziała dziewczyna,
była piękna, jak różany kwiat.
Wiła wianki i rzucała je do falującej wody,
wiła wianki i rzucała je do wody. 2 x

A gdy ona nad Wisłą,
te wianki wiła,
przyszedł do niej żołnierz młody.
Miła, ach miła, chodź ze mną we świat. 2 x

I udała się z niewiernym żołnierzem w świat daleki,
i udała się z niewiernym we świat.
Ne minęło więcej jak dziewięć miesięcy,
siedzi ona nad Wisłą i płacze. 2 x

Miły, ach miły, zdradziłeś ty mnie.
I wrzuciła się z rozpaczy do tej falującej wody,
i wrzuciła się z rozpaczy do wody. 2 x

“Z literaturą za pan brat”

W ogrodzie

W ogrodzie na wodzie jeleń wodę pije. 2 x
Pamiętaj dziewczyno, pamiętaj jedyna,
ja dla ciebie żyję.

Dla ciebie ja żyję, dla ciebie stworzony.
Ty kochasz innego, ty kochasz innego,
a ja oddalony.

A ja oddalony dniami i nocami,
a ja oddalony, a ja oddalony twoimi słowami.

Mówiłem ci nieraz, nieraz na początku,
z urody cię biorę, z urody cię biorę,
ale nie z majątku.

Uroda, uroda, jak ta bystra woda,
przepłynie, przeminie, przepłynie, przeminie,
czy ci lat nie szkoda?

“Z literaturą za pan brat”

Hen, pod lasem zielonym

Hen, pod lasem zielonym,
na pagórku wąskim,
siedzi sobie Marysia,
siedzi sobie Marysia i pasie gąski.
Pała i śpiewała radosne piosenki,
czyniąc za swe życie
Panu Bogu dzięki.

Prosiła go o zdrowie
dla mamy i taty
i składała na ołtarz,
piękne polne kwiaty.
Prosiła o zdrowie, modląc się do Niego,
by ich Matka Boska
ustrzegła od złego.

Modliła się do Boga,
marząc o tym skrycie,
aby godnie przeżyć
Całe swoje życie.
Byśmy godnie żyli, chwaląc Boskie Imię,
bo największym skarbem,
Jest zgoda w rodzinie. 2 x

“Z literaturą za pan brat”

Od południa deszcz idzie

Od południa deszcz idzie,
a mój luby nie jedzie.
Przyjedzie, przyjedzie,
przyjedzie, przyjedzie,
w niedzielę po obiedzie. 2 x
Jak przyjedzie w niedzielę,
zastanie mnie w kościele.
Poczekaj do wieczora-wieczora
aż ja przyjdę z nieszpora. 2 x
Pójdziemy se na pole,
tam gdzie rosną kąkole.
Użyjemy na sianie - na sianie,
za to długie czekanie. 2x

“Z literaturą za pan brat” Przyśpiewki weselne

I Zapytał sie Jaś Kasięcki

Zapytał sie Jaś Kasięcki
Co za gości mosz, tu dana
Co za gości mosz?
Co tak rano raniusieńko,
Wołki wyganiosz, tu dana?
Wołki wyganiosz.

A co tobie luby Jasio,
Do moich gości, tu dana
Do moich gości?
Bede wołki wyganiała
Dlo twoji złości, tu dana
Dlo Twoji złości

A jo ciebie Kasio nie chce
Brzytkie nogi mosz, tu dana,
Brzytkie nogi mosz,
A jo ciebie Jasio nie chce
Bo ty w karty grosz, tu dana,
Bo ty w karty grosz.

Słowa napisał autor sztuki Stanisław Wysocki.
Melodię do przyśpiewki skomponował Bronisław Kaszowski.

“Z literaturą za pan brat”

III Oj ty Karolcio drogo

Oj ty Karolcio drogo,
czegoś mi nie chciała,
Tylom sie jo nachodził,
Tyś o mnie nie stoła,

Chodził żem jo do ciebie
przez pore niedzieli,
Oj czymu mie tyś twoi
Ojcowie nie chcieli

Przyśpiewka pochodzi ze sztuki "Haczowskie Wesele".
Słowa napisał Stanisław Wysocki.
Melodię skomponował Bronisław Kaszowski.

“Z literaturą za pan brat”

Kompała sie Kasia

Kompała sie Kasia w morzu,
Kompała sie Kasia w morzu
A koniki, a koniki, a koniki,
W pańskim zbożu.

Jechoł Pon starosta z pola,
Jechoł Pon starosta z pola,
Zajon koniki do dwora,
Zajon koniki do dwora.

Kasia z morza wyskoczyła,
Kasia z morza wyskoczyła,
Koniom droge, koniom droge,
Koniom droge zastompięła.

Słowa napisał Stanisław Wysocki.
Melodię skomponował Bronisław Kaszowski.

“Z literaturą za pan brat”

Czemu żeś mie matuleńko z domu wydała

Czemu żeś mie matuleńko z domu wydała,
Czemu żeś mie robotyńki nie nauczyła,
Jo nie umie gospodarzyć, chleba upiec jeść uważyc,
Matulu moja.

Jak wy do nos przyjedziecie Matulu moja,
To on do mnie pięknie rzeczeczoneczko moja,
Jak wy od nos odjedziecie , to on ze mnom kąt wymiecie,
Matulu moja.

Słowa napisał Stanisław Wysocki.
Melodię skomponował Bronisław Kaszowski.

“Z literaturą za pan brat” Pieśni okolicznościowe

Od wschodu Słońca

Od wschodu słońca,
od wschody słońca,
trzej królowie jadą Panu naszemu narodzonemu,
darunki kładą.

Jeden dał mirrę,
drugi kadzidło, a trzeci złoto,
by otrzymali w niebie koronę,
po śmierci za to.

A gdy król Herod,
a gdy król Herod żył, na tym świecie,
kazał wyrębać maleńkie dzieci,
w całym powiecie.

Maryja Pana, Maryja Panna,
gdy to słyszała,
od Betlejem, aż do Egiptu,
wprost pobieżała.

“Z literaturą za pan brat”

Piosenka śpiewana z okazji wesela w Trześniowie– śpiewa swaszka, obecna
świadkowa

Pojadł żeś se družbo
Ładnie cię prosimy
Rzuć reńskich do basów
Niech zatańczujemy.

Płać nam družbo tańce
Niech nam grają z góry
Nie składaj piniedzy
Bo Ci zjedzą szczury.

Chwoloł żeś się družbo
Że mosz kamienice
A Ty masz królika samca
i kotnom królice.
cd.

“Z literaturą za pan brat”

A nasza swaszunia wielko hulanicza
Jak poszła do tańca
Spadła jej spódnica.
A nasz swaszunia gościom szyszki piekła
Kot jej jednom porwał
Mało się nie wściekła

Popatrz Zosieńko
Jak świat wygląda
Ukryty w ciemne welony
Tak Twój wioneczek z wolna usycho
Wczoraj był cudnie zielony.
cd.

“Z literaturą za pan brat”

A nasz družba w czarnej bluzce
Spodobał się każdej družce
Spodobał się i swasiuni
Bo rumiany na gębuni.

A nasza Zosieńka ładna panna była
Do samego ślubu wioneczek nosiła.
Wioneczek nosiła i to zieloniečki
Nie tak jak to teraz niektóre panienki.

Zosieńko moja droga kochana
Byłaś nam panna tak mała
Czy Ci zaciążył wionek na głowie
Czy ci się chłopca zachciało.

Niech będziesz Zosieńko
Za chłopami latać
Siedziesz se na stołku
będziesz portki łątać.
cd.

“Z literaturą za pan brat”

Od wschodu Słońca

Biegła przez pole, biegła przez rolę,
Chłop pszeniczkę siał,
szczęść Boże chłopku, chłopku robotku,
jutro będziesz żął.

Szczęść Boże chłopku,
chłopku robotku pszeniczkę żący,
Czyś tu nie widział jakiej niewiasty,
Z dzieckiem bieżącej.

Widziałem królu, widziałem Panie,
gdym pszeniczkę siał,
a bodaj bym Cię mieczem porąbał,
czemuś ją nie wziął.

Już to nie dzisiaj, ani nie wczoraj,
już to nie oni,
już tej niewiasty z małym dzieciątkiem
nikt nie dogoni.
cd.

“Z literaturą za pan brat”

Żebyś Ty Zosieńko wiedziała, wiedziała
Jaki z Wojtka baciara to byś go nie chciała
Co trochę zarobi
Wszystko Ci przepije.

Przyjdzie do chałupy jeszcze cie wybije
Nie puść, że Zosieńko
Wojtka pod pierzynę
Niech ci on wyklęczy przy łożku godzinę.

Policz, że Zosieńko snopeczki na dachu
Tyle będziesz miała w pierwszą nocy strachu .
Żenić się z dziewczyną to jest bagatelka
Ale żyć z teściową to jest sztuka wielka.
cd.

“Z literaturą za pan brat

Uważajcie chłopcy gdzie się macie żenić
Ni to potem sprzedać ni żydom wymienić
A nasz Marszałek honor ma
Dole wesela barz dobrze zna.

Wódeczki kupi, tańce zapłaci
On pare ryńskich dzisiaj straci.
To wszystko, co się śpiewa to tylko do śmiechu
Teraz by się zdało wypić po kielichu.

Teks pozyskany dzięki uprzejmości mieszkanki Trześniowa

“Z literaturą za pan brat”

Teksty zaczerpnięte z obchodzonych zwyczajów świątecznych

„Chodzenie po tzw. “Szczodrakach”.
w Nowy Rok

Dzieci chodziły po domach, śpiewały kolędy,
wygłaszały zwyczajowe wierszyki. Za to
kolędowanie otrzymywały datek lub przysmak.
Kolęda śpiewana w Nowym Roku była

„Rymowanką „

“Z literaturą za pan brat”

Pieczone tu szczodraczki, buchnaczk,
powiadali nam tu,
że ta Pani, śliczna pani, dajże nam też tu.
Jak nie dasz szczodraczka, buchnoczka,
dajże chleba (glon), krom.
Zapłaci ci sam pan Jezus za ten szczodry dzień.

Haczowska kolęda:
Pan Jezus się narodził
Z piekła dróżkę zagroził,
Dziateczki go witały,
Po szczodraczkach biegały.
cd.

“Z literaturą za pan brat”

Witaj, witaj Jezu nasz,
Po szczodraczkach biegaj wraz,
I my na pamiątkę Jego
Obchodzimy roku tego.

Nie wątpimy w łaski wasze,
bo w komorze są kiełbasy
Choć nam parę darujcie.
Z łaski Bożej żyć będziecie,
I pieniędzy by się zdało,

Bo tak nam chodzić nieśmiało.
Po gorzałkę se pošemy,
I Was też poczęstujemy,
Bądźcie nam zdrowi.

cd.

“Z literaturą za pan brat”

Jeżeli kolędnicy otrzymali, o co prosili, to dziękowali:
Za wszystko wam dziękujemy,
Zdrowia szczęścia winszujemy,
Na ten nowy Rok.

Żeby się wam rodziła pszeniczka i groch.
I żytko i wszystko.

Jeżeli kolędnicy odchodzili, bez zapłaty śpiewali:

Kąkol, kąkol, stokłosa,
Urwij babie pół nosa,
A dziadowi pół dupy
Niech ucieka z chałupy!.

“Z literaturą za pan brat”

Piosenka ta jest śpiewana jest przy okazji
większych uroczystości w Haczowie

Piosenka na powitanie

To my Haczowianie,
pięknie się kłaniamy,
i ukłony wszystkim,
dzisiaj tu składamy.

Śpiewamy piosenki,
co babcie nuciły,
o starych zwyczajach,
które dobre były.

Ta nasza melodia,
po wiosce niech leci,
niech słyszą ją wszyscy,
starzy oraz dzieci.

Praojców zwyczaję,
praojców śpiewanie,
jak my zapomnimy
co po nas zostanie.

Śpiewajmy więc dalej,
śpiewajmy kochani,
do starych piosenek,
wszystkich zachęcamy.

Autorem tekstu jest Pani Aleksandra Ekiert, kierownik artystyczny haczowskiej grupy
śpiewaczej „Haczowianie”

“Z literaturą za pan brat”

W Haczowie w czasie ubierania panny młodej i zakładania na jej głowę welonu muzyka przygrywała i śpiewano smętne piosenki np:

Złamała się, złamała się młynarzowi grobla,
Chodziła tam, chodziła tam dziewczyna nadobna.
Z czarnem szyciem i wysyciem koszula na ni,
o mój Boże, mocny Boże, żeby mi jom dali.
Dadzom ci jom, dadzom ci jom, ale nie zaraz,
bo żeś se jom, bo żeś se jna ściyżce nie znalaz.
Znaloz żem se jom u matusi w komorze,
dajcie mi jom o mój mocny Boże.

“Z literaturą za pan brat”

Kontynuacja zwyczajów weselnych: wieczorem odbywały się oczepiny.
Obecni przy tych oczepinach śpiewali różne piosenki np:

Zakukała kukułeczka
na kole, na kole
krzywioście ją oczepiły
na czole, na czole.
Zakukała kukułeczka
na buku, na buku
krzywioście ją oczepiły
na uchu na uchu.
Zakukała kukułeczka
na fosie, na fosie
Z Haczowianki zrobiłyście
gosposie, gosposię.

“Z litaraturą za pan brat”

Czasami śpiewano inną piosenkę przy oczepinach np.

Żebyś ty chmielu
na tyczki nie laźł.
Nie zrobiłbyś ty
z panienek niewiast.
Ale ty chmielu
na tyczki leziesz,
Nie jednej panience,
Wianek odbierze.
Oj chmielu, chmielu
Zielone liście,
Wzięliście dziewczynę,
oczepiliście itd.

“Z litaraturą za pan brat”

Ciąg dalszy przyśpiewek weselnych:
na drugi i trzeci dzień

Wesele, wesele
ale jedno dwa dni,
Żeby było cały tydzień,
toby było ładni.
Wesele się kończy
matusia nie tańczy.
Nie będzie wiedziała
że córkę wydała.
Wesele się kończy,
bieda się zaczyna,
Pani młoda płacze,
że już nie dziewczyna.
A moja matusio
a moja mameczko,
Dałaś ty mnie, dała,
od ciebie daleczko.
Daliście mnie dali,
za góry, za lasy,
Żeby nie chodziła,
do komory waszy.
A przyjdę ja przyjdę,
przez góry przez lasy,
a przyjdę ja przejdę
do komory waszy.

Powyższe teksty zostały zebrane przez bibliotekarzy w drodze bezpośredniego wywiadu podczas spotkań odbywających się w bibliotekach.

Serdecznie dziękujemy wszystkim osobom, które zachciały podzielić się z nami tym, co otrzymały w spuściźnie od swoich przodków i skrzętnie przechowują je w swojej pamięci. Mamy nadzieję na kontynuację tych przemiłych spotkań.

Blżej książki, bliżej siebie. Biblioteka inspiruje i integruje

B	L	I	S	K	O
Biblioteka	Inicjatywy	Kooperacja			
	Lokalność	Spoleczność	Oddolność		
→	kierunek interwencji 4.1				
→	Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0				
→	na lata 2023-2024				